

IN MEMORIAM

ВІН ПРАГНУВ СВІТЛА ІСТИНИ

*Пам'яті професора Олександра Дмитровича Огуя,
відомого українського вченого, невтомного педагога,
людини великої і світлої душі*

5 травня 2014 року перейшов до Вічності професор Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича Огуй Олександр Дмитрович, відмінник освіти України, нагороджений знаком „За наукові досягнення” Міністерства науки та освіти, лауреат обласної літературної премії імені І. М. Бажанського за публікацію щоденників письменника; член Академії наук Вищої школи України, а також всеукраїнських (АУГ; СГ ВШ) і міжнародних наукових організацій: SLE (Societas Europae linguistica) та TESOL, IDV, почесний житель с. Вільхівчик Гусятинського району Тернопільської області за відновлення історичної пам'яті села книгою „Просвіти сяйво над Збручем” (Чернівці, 2012), багаторічний завідувач кафедри іноземних мов для гуманітарних факультетів, невтомний редактор збірника наукових праць „Германська філологія”, член редколегій п'яти зарубіжних видань, автор понад 840 публікацій: 44 монографій, підручників та посібників і книг (9 перевидань 3-х каталогів), а також статей (у тому числі 160 публікацій 10-ма мовами у 19 країнах світу).

О. Д. Огуй був професором кафедри германського, порівняльного та загального мовознавства й у різний час завідував кафедрою англійської мови та кафедрою перекладознавства Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича. Мав гостьову професуру та лекції з 12 предметів у Одеському політехнічному університеті (2002–2004), Прикарпатському, Подільському (Хмельницькому), Волинському, Донецькому, Кіровоградському та інших університетах, у Могилянській (м. Миколаїв) та Острозькій академіях, а також гостьові лекції та виступи у європейських ВНЗ (у т.ч. у Відні та Клагенфурті (Австрія), Бонні, Майнці, Гьотінгені (ФРН), Сучаві та Орадї (Румунія), Кишиневі (Молдова), Кошице (Словачина), Москві та Санкт-Петербурзі (Росія) й Лідсі (Велика Британія).

Професор Олександр Огуй належав до рідкісної плеяди вчених-енциклопедистів. Його наукові інтереси ніколи не обмежувалися лише філологією у всій її яскравій палітрі: він глибоко досліджував значення та його зміну, полісемію (300 публікацій, у т.ч. 3 колективні монографії про семасіологію (Воронеж), дискурсологію (Львів), німецько-українські мовні зв'язки (Osijek-Aachen), мав 6 індивідуальних монографій про полісемію, поліномінацію, історико-нумізматичну термінологію та фразеологію, 16 посібників і підручників для ВНЗ, у т.ч. 2 з грифом Міністерства освіти і науки України). Окрім того, проф. О. Д. Огуй ґрунтовно досліджував лексикографію (1 посібник і 9 статей); перекладознавство (1 монографія та 3 підручники під грифом Міністерства освіти і науки України, 50 статей); історію німецької та англійської мов (2 посібники, 30 статей); історію лінгвістичних учень (3 посібники, 85 статей). Він надавав великого значення питанням сучасної методології та методики наукових досліджень (1 посібник, 15 статей); долучався до літературознавчого студіювання з питань жанрології, життя та творчості Ю. Федьковича, В. Сімовича, І. Бажанського та ін. (1 книга і 20 публікацій). Професор також приділяв увагу педагогіці України та проблемам психології (10 великих статей у ФРН та Австрії і 5 в Україні, присвячених розвитку шкільництва на Україні та Буковині, методам викладання, окрім того – функціонуванню структур ГМ у процесі мовлення). Він занурювався й в історію економіки (8 монографій про обіг монет і їх позначення на Буковині, 3 книги і 3 каталоги „World-Coins” 1601–2000, неодноразово перевидані в США).

За роки роботи в Чернівецькому національному університеті та на гостьових лекціях у ВНЗ України (Одеса, Миколаїв; Хмельницький, Донецьк; Івано-Франківськ; Кіровоград; Острог та ін.) проф. О. Д. Огуй розробив та викладав 15 курсів: практику німецької мови (курс 3); вступ до мовознавства; мовознавство; вступ до германської філології та готську мову; історію німецької мови; історію англійської мови; теорію іноземної мови (основної та другої); теорію та практику перекладу німецької мови та різні спецкурси: новітні методи дослідження; лінгвістику тексту; історію лінгвістичних учень, основи науково-дослідницької роботи студентів; актуальні проблеми полісемії тощо.

За кордоном він читав лекції з семантики та проводив семінари з історії давньоверхньонімецької мови (Бонн), методів лінгвістичних кількісних досліджень (Клагенфурт), загальної лінгвістики (міжмовна

інтерференція: Гьотінген), з історії педагогіки (Клагенфурт), історії грошового господарства (Відень) і банківництва (Орадя) тощо. Ці курси знайшли своє вираження у 20 авторських посібниках та підручниках, до числа яких, зокрема, належать „Lexikologie der deutschen Sprache” (Winniza: Nowa knyha, 2003. – 416 с.) та (разом із Т. Р. Кияком та А. М. Науменко) „Теорія та практика перекладу” (Вінниця: Нова книга, 2006. – 600 с.), „Перекладознавство” (Київ: ВПЦ КУ, 2009. – 543 с.), що як підручники були позначені грифом Міністерства та науки України і рекомендовані до викладання у ВНЗ України. Лексикологія та Теорія перекладу використовуються як основні підручники у 20 ВНЗ України.

Проф. Огуй проходив закордонні стажування 12. 1992–1. 1993 в Інституті германістики при Віденському університеті (коштом ААС /ÖAD, куратор проф. Візінгер П.), 11. 1995–12. 1995 – на Германістичному семінарі Рейнського Боннського університету імені Фрідріха-Вільгельма (коштом НАСО /DAAD, куратор проф. Кемпферт М.), 10. 1996–3. 1997 – на Германістичному семінарі Рейнського Боннського університету імені Фрідріха-Вільгельма (коштом Конференції німецьких академій наук (КНАН)), 09. 1997 – там само (коштом КНАН), 10–11. 2001 – там само (коштом DAAD), 6–07. 2004 в Інституті історії грошей у Відні (коштом Австрійської кооперації), 05. 2006 – в Університетах Гьотінгена, Берліна (ВУ), Бонна (коштом DAAD), 09–10. 2006 в Інституті Германістики при Боннському університеті (коштом DAAD), 01–02. 2008 – в Інституті історії грошей у Відні (коштом Австрійської кооперації), 9–10. 2009 – на Інтеркультурному семінарі Гьотінгенського університету (коштом DAAD, у співробітництві з проф. Богнер А.), 2012 – в університеті імені Штефана чел Маре (Сучава, Румунія), 6–7. 2013 – в Інституті медієвістики Лідського університету (Велика Британія) у співробітництві з проф. Барроу.

Характерні риси проф. Огуя О. Д. як науковця – різнобічна фахова та загальна ерудиція, цілісна міждисципларність підходу, історизм мислення та постійне звертання до кількісних показників.

Унікальною його здатністю були чудові навички читання та оперативного володіння більшістю мов Європи. Як лінгвіст та представник нової філології, предметом свого дослідження Олександр Дмитрович обирав, окрім німецької, англійської, української та російської (у т.ч. і різні діахронічні ступені їх розвитку), ще й готську (у порівнянні з давніми і сучасними західно- та північногерманськими мовами), румунську (поряд із

латинню й іншими романськими мовами), польську (у зіставленні із західно-, східно- та південнослов'янськими мовами), а також окремі семіто-хамітські, тюркські та угро-фінські мови тощо. Рівень володіння іноземними мовами засвідчують публікації автора, написані особисто ним не лише українською та російською, а й німецькою, англійською, словацькою, польською, румунською та іншими мовами, опубліковані в 6 країнах СНД (Росії, Білорусії, Молдові та ін.), у країнах Європи (у ФРН, Австрії, Голландії, Румунії, Франції, Італії, Польщі, Чехії, Словаччині та ін.), Азії (КНР) та Америки (США, Канаді). Він зізнавався, що *іноземні мови* для нього як *троянди й виноград – красиве і корисне*.

Найважливішим науковим досягненням проф. Огуя О. Д. є те, що він вперше запропонував *трихотомічний аналіз мови* та голістичне її охоплення. Саме йому належить *авторське право впровадження у науковий вжиток КОНЦЕПЦІЇ ТРИХОТОМІЇ*. Згідно з нею, мову як єдність системи знаків доцільно розглядати через квантитативні коефіцієнти, мовлення – через частоти, а мовну діяльність – через співвідношення.

Рівень широкоосяжної професійності О. Д. Огуя засвідчується тим фактом, що його публікації з педагогіки вміщено на педагогічних сайтах центральних країн Європи (Італії, Франції, Іспанії та ін.). Приміром, Ельмар Лехнер (Австрія), професор з історичної педагогіки, жартома пропонував Олександрю Огую захищати історичну дисертацію з педагогіки, а проф. М. Антохі (ун-т Бонн, ФРН), ознайомившись із десятком ґрунтовних публікацій, уже всерйоз запропонував габілітуватися з педагогіки і навіть знайшов посаду в Боннському університеті.

Праці проф. Огуя О. Д. з історичної термінології та грошового обігу набули міждисциплінарної ваги: економіст Сергій Реверчук, член-кореспондент НАН України, використав їх у роботі над економічним підручником з історії грошового обігу на Україні; проф. Мігай Дречін навіть запросив проф. Огуя О. Д. до співпраці як члена редколегії міжнародного економічного журналу з історії банківництва (Орадя, Румунія).

Як нумізмат, О. Д. Огуй ще у 1992 р. підказав американським видавцям оригінальну структурну концепцію каталогу „World Coins”. Професори Еммеріг Г., Ган В. та Сайферт В., директор і провідні фахівці Інституту історії грошей (Відень) регулярно консультувалися в нього з аспектів грошового обігу в західноукраїнських землях, а після його виступу на семінарах (2005)

пропонували габілітуватися з нумізматики у Відні. Подібні пропозиції щодо захисту докторської зі спеціальних історичних дисциплін надходили і в Донецьку (2010), і в НАН України (2012), проте раптова хвороба, що почалася у версні 2013 р., обірвала обговорення докторської дисертації з нумізматики. Попри те, нумізматичні роботи автора, який був водночас експертом WORLD COINS та Інституту історії грошей (Відень), стали обов'язковим предметом для здачі кандидатського іспиту зі спеціальних історичних дисциплін (при НАН України та в ряді ВНЗ) і перекладаються сьогодні іншими мовами.

Не дивно, що завдяки своїм енциклопедичним знанням проф. Огуй О. Д. співпрацював і в „Енциклопедії історії України”, і в редакції економічного журналу в Румунії, самовіддано працював у чотирьох спеціалізованих радах із захисту кандидатських та докторських дисертацій, брав активну участь в атестації вишівських наукових кадрів. Професор також був членом комісії з акредитації спеціальності „Перекладознавство” у Чорноморському державному університеті ім. П. Могили (05.2010) та головою комісії з ліцензування спеціальності „англійська мова” у Хмельницькому державному університеті (06.2010), головою комісії з ліцензування спеціальності „переклад” у Львівському державному університеті забезпечення життєдіяльності.

З часом сформувалася і його власна наукова школа. За керівництва проф. Огуя О. Д. захищено 20 кандидатських дисертацій. Він ніколи не шкодував свого часу для студентів та аспірантів, хоча сам надзвичайно цінував кожну хвилину і часто цитував Р. Кіплінга:

*Якщо уцент наповниш біг хвилини
снагою дум, енергією дій,
тоді весь світ тобі належить, сину,
і більше: ти – Людина, сину мій!*

Олександр Дмитрович завжди навчав своїх учнів не зупинятись на досягнутому, тому що це дуже небезпечно для вченого. Одним із його життєвих кредо була така настанова: *Прагни неможливого – досягнеш максимуму*. І всім своїм життям та бурхливою науковою діяльністю він переконливо довів, що повною мірою досяг цієї високої мети.

О. Я. Івасюк, к.філол.н, доцент кафедри сучасних іноземних мов і перекладу Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича

Публікації О. Д. Огуя у збірнику „Питання літературознавства”:

Огуй О. Д. Історико-типологічне зіставлення „Слова о полку Ігоревім” та деяких західноєвропейських середньовічних текстів (Спроба лінгвістичної розвідки) / О. Д. Огуй // Питання літературознавства : науковий збірник / гол. ред. А. Р. Волков. – Львів, 1993. – Вип. 1. – С. 82–88.

Огуй О. Д. Трьохвимірний поетичний простір „Ланселета” Ульріха фон Цатцікгофена : [рецензія на монографію Kai Tino Lorenz. Raumstrukturen einer epischen Welt: Zur Konstruktion des epischen Raumes in Ulrichs von Zatzikhoven „Lanzelet”. – Göppingen : Kümmerle Verlag, 2009. – 355 S.] / О. Д. Огуй // Питання літературознавства : науковий збірник / гол. ред. О. В. Червінська. – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2010. – Вип. 80. – С. 276–279.

Огуй О. Д. Історико-соціальні жанри середньовічної літератури в постнекласичній методології: принципи класифікації / О. Д. Огуй // Питання літературознавства : науковий збірник / гол. ред. О. В. Червінська. – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2012. – Вип. 86. – С. 150–159.

Огуй О. Д. Принцип становлення німецької літератури середньовіччя: подолання кризових етапів через нові жанри / О. Д. Огуй // Питання літературознавства : науковий збірник / гол. ред. О. В. Червінська. – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2013. – Вип. 88. – С. 173–188.